

PROGLAS ZA JUBILARNI OPROST 1826. GODINE U SPLITU

Ivan Ostojić

Prvu Svetu godinu proglasio je papa Bonifacije VIII. (1300. g.) s nalogom, da se taj opći jubilej ponavlja svakih sto, Klement VI. (1350) svakih pedeset, a Pavao II. (1471) i Siksto IV. (1473) svakih dvadeset i pet godina.¹ Takav je redoviti jubilej bio proslavljen u Rimu i 1825. godine.

Nadbiskupski arhiv u Splitu posjeduje dva jednaka proglasa, kojima kapitularni vikar Marko Dudan² obavještava vjernike grada Splita, da je papa Leon XII. naredio, neka se jubilarni oprost proslavljen u Rimu 1825. godine protegne u iduću 1826. godinu na čitav katolički svijet. U njima Dudan uvjedno navodi uvjete za postizanje toga oprosta u gradu Splitu.³ Jedan je proglas napisan talijanski, a drugi hrvatski (drugi je točan prijevod prvoga). Oba su datirana 22. travnja 1826. godine.⁴

Nas ovdje u prvom redu zanima hrvatski primjerak.⁵ Prije svega on nam može poslužiti kao ogled, kako se u Splitu pisalo hrvatski malo prije Hrvatskog narodnog (ilirskog) pokreta, prije prihvaćanja dijakritičkih znakova na slovima i prije raznih naših pravopisnih pokušaja u prošlom stoljeću. Na tom primjerku, slijedeći stari primorski običaj, uveden dugotrajnom vladavinom Venecije, upotrebljena su slova prema njihovu izgovoru u talijanskom jeziku (*Diviczi, početak, opchina, ispovigen, izgubglien, gnegovo, raxere...*). Nenačlane proklitike i enklitike, isto tako po talijanskom uzoru, tvore jednu cjelinu sa slijedećom ili prethodnom naglašenom riječju (*kojibise, dostojaloseje, kojimudrago, nespravise...*). Češće se susreće i podvostručeni suglasnik, koji obično upozorava, da je na prethodnom slogu, ako se ne radi o tuđici, kratkosilazni naglasak (*bitti, dilla, zgodda...*). Isti pisar piše jednu riječ etimološki (*podpuno, kripostna...*), a drugu fonetski (*ispuniti, harvaski...*), dapače istu riječ sada onako, a sada ovako (*otcu i oče*). Nekoliko puta stavlja *h* gdje se ne bi očekivalo (*prihobraćenje grišnikah*), dok ga redovito u genitivu množine pridjeva izostavlja (*radost duša zavezani, nevoljni i tužni...*).

Iz tog proglasa doznajemo, da je splitski ordinarijat tada naš jezik nazivao *harvaski*, a da mu je u talijanskim spisima davao ime *lingua Illirica*, dok ga je poslije zvao *lingua slava*.⁶ Taj jezik je u proglasu ikavski govor u splitskoj čakavštini nedosljedno pomiješanoj sa štokavštinom splitskih pisaca i narodnoga izraza splitskoga zaleđa. Ta se nedosljednost najvidljivije očituje u deklinaciji imenica (genitiv množine: *apostoli*, ali: *dana, griha, dušah...*), u kolebljivom završnom glasu infinitiva (*dostignut, napridovat* i, redovito, *dopustiti, narediti...*) i u dvojakom početku aktivnog glagolskog pridjeva (uz *dostoj* se ima i *odbacio* i *bio*). Dapače je nekada ista riječ napisana prema čakavskom, a nekada prema štokavskom izgovoru (uz nekoliko puta *prošćenje* više puta *proštenje*).

Osim toga proglas obiluje za crkvene pojmove hrvatskim nazivima i izrazima, koji se odavna ne upotrebljavaju, a neki se od njih danas i ne razumiju. Među takvima su: *općeni glavlar carkve* (Sommo Pontefice⁷), *pečatnica* (bolla), *veliko*

¹ Splitski biskup Marko Kalogjera u okružnici od 16. VI. 1875, br. 78.

² Marko Dudan, 1779—1849, Splitsčanin, teologiju slušao u Splitu a crkveno pravo u Padovi, profesor literature, direktor Filozofskog instituta, ravnatelj Sjemeništa, voditelj Stedionice, predsjednik Javne dobrotvornosti, kanonik, kapitularni vikar, prvi prepozit kaptola, generalni vikar dvaju biskupa (usp. Ivan Ostojić, *Splitski kaptol u splitsko-makarskoj biskupiji*, str. 101—102, Split 1977).

³ *Nadbiskupski arhiv Split*, Pozicija 82, Giubileo, br. 170.

⁴ Na talijanskom je primjerku vlastoručno potpisan *Marco Can(oni)-co Dudan Vicario Cap(itto)l(are)*. Pod istim brojem i datumom je sličan hrvatski proglas upravljen seoskim župnicima u biskupiji.

⁵ To je koncem prošlени sveščić od 8 stranica (28,5 × 19 cm) ili dva pregibana lista čvrstog papira s dva vodena znaka, od kojih jedan prikazuje velika početna slova V i G, a drugi štiti i u štitu pticu u dohu.

⁶ *Nadb. arh.*, Poz. 82, br. 900/1879.

⁷ Iza svakoga navedenog izraza donosimo u zagradama njegovo značenje u talijanskom proglasu.

općeno proštenje (Giubileo), narednici od daržava (Ordinarij delle Diocesi), velika poglavita Carkva (Cattedrale), općina popova i fratara (Clero Secolare e Regolare), bratimštine svitovne (Confraternite Laiche), gostionica (Cenacolo), poluvirstvo (eresia), zatvor redovniški (chiusura), carkva stadbena (chiesa parrocchiale), proklestvo (scomunica), obustava (sospensione), zaveza (censura), grisi saranjeni (peccati riservati), sidališće apoštolsko (Sede Apostolica) i neodpustljiv (indispensabile).

Hrvatski prevodilac je u prijevodu brižno izbjegavao tuđice, ali je ipak u proglasu za grad Split zadržao latinska imena mjeseci (*febrara, maja, otohra* i *decembra*) i za pojmove *Processione* i *Predica* izraze *procesjun* i *predika*. *Chiese parrocchiali* na jednom mjestu je nazvao *Carkve parokijane*, a na drugom *carkve stadbene*. Međutim, u jednom drugom proglasu za seoske župe svi se spomenuti pojmovi nalaze označeni samo hrvatskim izrazima [*veljače, svibnja* (!), *listopada, prosinca, skupnohodno prošenje, razgovor, carkve stadbene*].

Osim jezičnih sadržaj proglaša pruža i nekoliko drugih zanimljivosti. Tako odmah nakon uvoda iznosi tipičan primjer, kako je austrijski car upotrijebio *placetum regium*, kad je dozvolio, da ordinarijati u njegovoj monarhiji (*narednici Carkovni od njegova samovladanja*) izvrše papinu bulu o produženju jubileja i naredio da se dani otvora i zatvora jubileja imaju smatrati praznicima (*kakono dnevi zapovidni od izgleda, giornate normali*).

Proglas izdaje kapitularni vikar, jer u Splitu već dvadeset godina tada nema nadbiskupa, što se inače u tisućugodišnjoj povijesti nadbiskupije ne zna da se ikada dogodilo. A tada se dogodilo zato što austrijski car Franjo I. (1792—1835) iz financijskih razloga nije htio popunjavati ispražnjenje biskupije u Dalmaciji sve dok nije 1828. godine uspio dobiti pristanak pape Leona XII. (1823—1829), da se u Dalmaciji svedu na stupanj sufraganih biskupija dvije metropolije (splitska i dubrovačka), dokine šest biskupija (rapska, ninska, skradinska, trogirska, korčulanska i stonska) i da se makarska dijeceza podvrgne splitskome biskupu.

Proglas naređuje, da se na dan otvora i na dan zatvora jubileja, koji će trajati šest mjeseci, obavi svečana procesija oko grada i predgrađa s pretihodnom svečanom misom i prigodnim propovijedima o važnosti i uvjetima oprosta. Propovijed je i u katedrali i na trgu pred katedralom bila najavljena i na nju su bili pozvani građani posebnim znakom zvonâ.

Od uvjeta propisanih za primanje jubilaranoga oprosta — a ti su: ispovijed, pričest, pohod crkava i molitve na papinu odluku — najteži je bio kroz petnaest dana pohađati četiri određene crkve, koje su bile jedna od druge udaljene toliko, da je vjernik svaki put od polaska do povratka na početno mjesto morao prijeći četiri kilometra. Te su četiri određene crkve bile: katedralna Sv. Duje, župna Sv. Križa u Velome Varošu, župna Sv. Petra na Luču i zavjetno svetište Gospe od Pojišana. — Naprotiv, za posljednji jubilarni oprost, koji je u Splitu proslavljen 1974. godine bilo je određeno da se, umjesto od davnine uobičajenoga pohoda više crkava, jedanput sudjeluje u skupnom hodočašću u katedralu, ili samo u jedno od Marijinih svetišta u Sinju, Solinu i Vepricu, ili na grobove mučenika na Manastirinama u Solinu, ili u crkvicu Gospe od Anđela u imotskoj tvrđavi.⁸

Prema Dudanovu proglasu u svakoj se crkvi za vrijeme pohoda, nakon što se pet puta izmolio *Oče naš, Zdravo Marijo* i *Slava Ocu* na čast pet rana Gospodinovih, moralo izmoliti *Spasi Kraljice* na čast Blažene Djevice Marije. *Spasi Kraljice* je stari hrvatski prijevod početka dobro poznate antifone *Salve Regina*, koja se pripisuje raznim autorima i od XI. stoljeća se proširila ne samo u kleru nego i u kršćanskom puku.⁹ Vjerojatno je stari prevodilac shvatio, da *Salve Regina* znači isto što i *Salva Regina*, pa je prvu od te dvije riječi preveo *Spasi*. Danas tu molitvu zovemo *Zdravo Kraljice*. Sve su se te molitve po papinoj odluci morale izmoliti za obraćenje grešnika, iskorjenjenje krivovjerja, uzvišenje Crkve i za mir i sklad među kršćanskim vladarima. — Spomenute 1974. godine umjesto strogo određenih molitvenih formula tre-

⁸ *Vjesnik nadbiskupije splitsko-makarske*, god. 1974, br. 1, str. 77, točka b), Split.

⁹ *Bibliotheca Sanctorum* VIII, str. 907, Roma, 1967.

balo je u jednom od prije navedenih hodočasničkih mjesta ili crkava sudjelovati u komunitarnoj službi Božjoj, i tu službu završiti ili moljenjem ili pjevanjem Očenaša ili Vjerovanja uz neki zaziv presvetoj Djevici.¹⁰

Posebno je zanimljivo u Dudanovu proglasu da *Dica i Mladići od jednoga i drugoga spola, koji se još ne pričešćuju*,¹¹ pri svakom pohodu Gospine crkve na Pojišanu mjesto da se pričešte imaju donijeti sa sobom po jedan cvijet, postaviti ga na *podstup oltara* (ai piedi del altare) i time nebeskoj kraljici pokloniti *cvit i parvine njihove mladosti restuće*.

Za koludrice vezane klauzuroom, utamničeničke, bolesnike i za sve koji ne mogu izlaziti iz kuće Dudanov proglas ovlašćuje ispovjednike da im pohode crkava mogu zamijeniti drugim pobožnim djelima. — Godine pak 1974. oni koji nisu mogli sudjelovati u hodočašću zbog bolesti, fizičke ili moralne nemogućnosti, trebalo je da se duhovno sjedine s hodočašćem i prikažu Bogu svoje molitve i trpljenja, ako su se, naravno, prije ispovijedili i pričestili.¹²

Dudanov proglas predviđa samo jedan jubilarni oprost u 1826. godini, dok se u Svetoj godini 1974. isti oprost mogao dobiti jedan put na dan.¹³

Dudanov je proglas vrijedio kao uzorak, prema kojemu su splitsko-makarski biskupi poslije njega u XIX. stoljeću sastavljali svoje okružnice u povodu proširenja bilo redovitih bilo izvanrednih rimskih jubileja. Ali ga u jednoj stvari ipak nisu slijedili. Svi naime s njime tvrde, da će vjernici jubilarnim oprostom moći dobiti potpuno oprostjenje grijeha, ali ni jedan od njih ne nastavlja, da će ti vjernici dobiti *u isto vrime najpuniju plaću pedipse za istu dostojnu* (in pari tempo la pienissima espiazione della pena per i medesimi dovuta), kako to stoji u Dudanovu proglasu.¹⁴ — Napokon u obavijesti o jubilaranom posljednjem oprost u 1974. godini za splitsko-makarsku nadbiskupiju piše: »Pri tome je najvažnije unutarnje obraćenje, koje se nalazi u pomirenju s Bogom i ljudima; hodočašća i oprosti drugotne su važnosti, ali su ipak od važnosti, pa ih ne valja omalovažavati, nego cijeniti.«¹⁵

Dok su prije jubilarni oprosti započinjali u Rimu, a slijedeće se godine kao odjek razliježali i završavali po čitavom katoličkom svijetu, posljednji je jubilarni oprost kao široki pokret duhovne obnove i pomirenja 1974. godine započeo u svima mjesnim crkvama po svijetu, a završio se stigavši na svoj vrhunac slijedeće godine u Rimu.¹⁶

Ovdje donosimo u prijepisu čitav tekst splitskoga jubilarnog proglasa iz 1826. godine. Činimo to najprije, da pokažemo njegov jezik i stil. Zatim, da time ujedno predočimo, kako su izgledala nekadašnja jubilarna proštenja. I napokon, da možemo usporediti jedan takav tradicionalni jubilej s prvom Svetom godinom proslavljenom nakon Drugoga vatikanskog sabora s naglašenom komunitarnom dimenzijom.

Kod prepisivanja su upotrebljeni današnji glasovni znakovi, dva su ista susjedna suglasnika u istoj riječi svedena na jedan, i nenaglašene riječi su odijeljene od naglašanih. Pri rastavljanju takvih složenica u oblicima stegnutoa futura (npr. *bice, slidiće, dospice, odniće*...; *moće, doteće*,...) u našem se prijepisu dodaju prvom tj. naglašenom dijelu nastavak -t (*bit će, slidit će, dospit će, odnit će*...) ili -ć (*moć će, doteć će*...).¹⁷

¹⁰ *Vjesnik nadb.*, n. mj. točka b) i c); god. 1973, br. 5, str. 5—6.

¹¹ Onda je mladež primala prvu pričest oko dvanaeste godine.

¹² *Vjesnik nadb.*, n. mj. točka d); god. 1973, br. 5, str. 6.

¹³ *Vjesnik nadb.*, n. mj. točka e).

¹⁴ *Nadb. arh.* Poz. 82, br. 78/1875, 544/1879; *List biskupije splitsko-makarske*, god. 1881, br. IV, str. 25—31; god. 1899, br. XII, str. 94; god. 1925, br. IV, str. 31.

¹⁵ *Vjesnik nadb.*, n. mj., točka f).

¹⁶ *Vjesnik nadb.*, god. 1973, br. 5, str. 4.

¹⁷ Dudanov je pisar samo na dva mjesta donio nestegnute oblike futura i to u primjermima: *napriđovatice i doćice*.

TEKST PROGLASA

Razglašenje

Općeni Glavar Crkve Sveti Otac Papa Leon XII srično vladajući, za prizvati grišnike s puta izgubljenja na oni od spasenja vičnjega i za užgati u sardca pravovirni ljubav prama Isukarstu, dostoja se š njegovom poklonitom Pečatnicom od 25. Decembra 1825. pružiti Veliko Općeno Proštenje Rimsko svemu Svitu Katoličanskom i zblížiti dila od bogoljubstva i od pokore potribita za dostignuće istoga, određujući Patrijarkom, Arkibiskupom, Biskupom i Vikarom Narednikom od Daržava, da se snažno ulože i vrućom željom, za da sve, ni jednu lišeći,¹ od Dušah njima podložni dostignut mogle bi ovo Crkavno neprocinjeno blago.

Kraljevo Veličanstvo s Cesarskom odredom² od 9. Febrara tekuće godine, dostojalo se dopustiti, da Vikari Narednici Crkvojni od njegova Samovladanja stave u obsluženje³ zgor faljenu⁴ Pečatnicu Papinu, i narediti da dnevi od otvora i zatvora Velikoga Općenog Proštenja budu daržani kakono dnevi zapovidni od izgleda.

Ovi Vikar Narednik pomljiv ispuniti koliko ga pristoji u ovoj zgodi, i za zadovoljiti požudi sardca svoga, čini se naprišan⁵ primiti na poznanje svoje Države koliko slidi.

Da Veliko Općeno Proštenje započeti će s parvim dnevom Maseca Maja ove godine, komu će se dati početak s jednim slavnim Procesjunom, koji dileći se od⁶ ove Velike Poglavitve Crkve Svetoga Dujma napridovati će po Varošim okolo Grada, kako se običaje u priličnim zgodam, i ovo na 5 uri po podnevu. Isto će se učiniti na dospitku Općenoga Velikog Proštenja.

U jutro dneva istoga bit će učinjena u ovoj Velikoj Poglavitvoj Crkvi Svetoga Dujma dva prilična razgovora, jedan u jazik harvaski na 8 uri prid podne, koji će se oznaniti s glasom od zvona, kako se običaje činiti u zgodi od Predike, a drugi u jazik taljanski u vrime Velike Mise, s kojizima puk pravovirni doć će naučen od izvarstnosti⁷ ovoga Velikoga Općenog Proštenja i koliko ima svaki činiti i dilovati za učiniti se dostojan doteci Sveta Oproštenja od istoga i usloboden za sarčeno započeti ga za dobiti jedno toliko neprocinjeno blago.

Ovo Veliko Općeno Proštenje slidit će za 6 Maseci nepristavni⁸ i dospit će odovle s najzadnjim dnevom Maseca Otopra parvo došastoga.⁹ S dobićem Velikoga Općenog Proštenja pravovirni dostignut će podpuno oproštenje griha i u isto vrime najpuniju plaću pedipse za iste dostojnu.

Za steći ga potribito je da pokorno budu ispovideni, pričešćeni i spravni učiniti ona dila od bogoljubstva i od pokore koja se njima naređuju. I zato:

Imat će za 15 dana ili slideći ili razlučni¹⁰ pohoditi ovdj imenovane četiri Crkve, to jest Veliku Poglavitvu Crkvu Svetoga Dujma, dvj Parokijane od Varoši i onu Blažene Dvice Marije od Pojišana za ovu svarhu od Vikara Narednika naminjene.

Skupštinam paka, kapitula to jest, Općinam Popova i Fratara i Bratimštinam svitovnim, koje procesjunom skupno imat će pohoditi imenovane Crkve bliže im se imenom dnevi od 14, 15. i 16. istoga Maseca Maja. A kako u onizim dnevim od Crkve štuje se Svetkovina Došašća Duha Svetoga svarhu Apoštoli, tako za isprositi to lakše užganje sardca od onoga Duha Božanstvenog koji

¹ nijednu lišeći, niuna esclusa.

² odreda, risoluzione.

³ u obsluženje, in esecuzione.

⁴ zgor faljenu, prelodata.

⁵ naprišan, sollecito.

⁶ dileći se od, partindo da.

⁷ od izvarstnosti, dell'importanza.

⁸ nepristavni, continui.

⁹ parvo došastoga, prossimo venturo.

¹⁰ ili slideći ili razlučni, o consecutivi o interpolati.

ražeže sardca pravovirni sakupljeni na Gostionici,¹⁴ učinit će se tri slavna Procesjuna na ure običajne kako uzgora je rečeno, u kojizim imat će hoditi i oni koji se ne pridarže¹² nijednoj Skupštini, tako da i oni slideći ujedno. započet mogu pohoditi zgor rečene Carkve i napridovat s većim skupljenjem duha i bogoljubstvom njihova osobita¹³ pohođenja i okoristiti se od Kripostna Nauka,¹⁴ koje parvo diljenja bit će daržano puku sakupljenu na Pjaci Svetoga Dujma¹⁵ u jezik harvatski, koji će se oznaniti po glasu od zvona. Po isti način bit će daržan drugi Nauk u jezik taljanski u vrime Velike Mise u svaki od rečeni danah.

Unaprida od vrimenta do vrimenta doći će navišćena Rič Božja, a puk pravovirni uzdaržan u zabavi¹⁶ dilah od bogoljubstva i od bogočasnosti.¹⁷

U pohođenju svake Carkve naminjene imat će pravovirni su pet Oče Naš. *Zdrava Marijo* i *Slava Ocu*, koje će govoriti na uspomenu Pet Ranah Gospodina Našega Isukarsta i jednu *Spasi Kraljice* na dospitku Prislavnoj Divici Mariji, moliti po odluci Svetoga Očca Pape, koja je ona za prihobraćenje grišnikah i iskorenuće Poluvirstva, za Uznešenje Svete Carkve Zaručnice Isukarstove i za mir i sklad među Kraljem Karšćanskim.

Koludrice, koje su podložne zatvoru redovniškom, za koji uzrok ne mogu izlaziti za učiniti svoja pohođenja od Carkava naminjeni u kripost¹⁸ Pečatnice Papine podlagaju se razboru njihova Duhovnog Upravitelja i Ispovidnika, za da u druga dila od časti i poklona^{18a} mogu zaminuti njima ovo pokorno dilovanje.

Tamničari,¹⁹ Nemoćnici i oni, koji su zakonito zadaržani da ne mogu izlaziti iz kuće, ovi u kripost iste Pečatnice spuščaju²⁰ se razboru njihova Ispovidnika.

Dica Mladići od jednoga i drugoga spola, koji se još ne pričeščuju, u zaminu Pričešćenja istoga, svaki put u koji će pohoditi Carkvu Blažene Gospe od Pojššana, odnit će jedan Cvit Prislavnoj Divici Mariji, i stavit će ga na podstup Oltara s odlukom za pokloniti poniznim cvitom kraljici Nebeskoj Cvit i parvine njihove mladosti restuće, priporučujući se Odivitovanju Prislavne Dvice Majke Božje govoreći jednu *Zdrava Marijo*.

Cni Putnici, koji bi se našli izvan svoje otažbine u vrime ovoga Velikoga Općenog Prošćenja, odma kada bi se povratili u Otažbinu ili da bi dopali koji mu drago kraj,²¹ još da bi bilo izašlo vrime od Velikoga Prošćenja, moć će steći ga s pohođenjem za 15 dana najmanje²² Carkve Stadbene vazda kada budu ispovideni i pričešćeni.

Svi oni napokon, koji bi u vrime Velikoga Općenog Prošćenja priminuli s ovoga svita, da ne bi bili podpuno izvaršili pohođenja od 15 dana po dopuščenju Papinu dotić će s pomoću Božjom Sveto Prošćenje.

Pravovirni Karšćani! Dnevi od Velikog Općenog Prošćenja jesu dnevi prijatni i od spasenja, dnevi u kojizim pomarsuju se grisi, utišuje saržba Božja, a stiže se milosardje.

Carkva u ovima svetim dnevima rastvara svoje blago i podiljuje pokorno ispovidenim i pričešćenim i trizmeno svidenim²³ i pokajanim potpuno oprošćenje i odupušćenje sviju njihovi prošasti griha. A za ovi uzrok daje dopuščenja Ispovidnikom svojizim Namisnikom²⁴ prikoredna za oprošćenje, mir i radost duša zavezani, nevoljni i tužni pod tegoćom svojizi griha i podiljuje

¹⁴ *Gostionica*, cenacolo.

¹² *koji se ne pridarže*, quelli che non appartengono.

¹³ *osobita*, particolari.

¹⁴ *od Kripostna Nauka*, del morale discorso.

¹⁵ *na Pjaci Svetoga Dujma*, nella Piazza del Tempio.

¹⁶ *u zabavi*, nell'esercizio.

¹⁷ *od bogočasnosti*, di Religione.

¹⁸ *u kripost*, in vigore.

^{18a} *dila od časti i poklona*, opere di pietà e devozione.

¹⁹ *Tamničari*, I carcerati.

²⁰ *spuščaju se*, si rimettono.

²¹ *kraj*, lido.

²² *najmanje*, almeno.

²³ *trizmeno svidenim*, sinceramente ravveduti.

²⁴ *Namisnikom*, ai ministri.

njima oblast odrišiti od Prokletva, od Obustave i od ostali Zaveza Carkovni; dopušća njima prostranu oblast odrišiti od svijiu griha, bezrednosti²⁵ i zločinstva koliko mu drago teški da su i opaki, i svakomu i po koji mu drago način saranjeni,²⁶ vazda kada u ovo šest miseci odlučili bi pokornici trizmeno i cilovito dostignuti Veliko Općeno Prošćenje s odlukom dobiti istoga ispu-njavajući sva dila za imati ga kako je određeno. Napokon daje njima oblast da mogu zaminuti u druga bogomoljna i spasonosna dila koji mu drago Zavít da je još²⁷ potvarden zakletvom i saranjen istomu Sidališću Apostolskom, izvan niki i maloga broja koji po svojoj naravi jesu neodpustljivi.

Najposli Carkva sva prostarta²⁸ u svima kakono mater ljubezniva išće svijiu združiti u Sardce Isusa Isukarsta po sridu pokore;²⁹ i pomljiva i naprišna pozivlje svijiu u sve Svete dneve s pomoću Božjega Milosardja na priobraćenje, govoreći: *povratite se grišnici k sardcu.*

Vidite koliko bi pogibno bilo za Svit Kršćanski ne okoristiti se u Duši u ove Svete dneve, dnevi od kojizi bilo je rečeno: *U vrime ugodno uslišao sam tebe i u dan spasenja pomogao sam tebe.* A ko bi nji odbacio, bio bi neogovoren³⁰ i dostojan da Gospodin ne otvori njemu jedan dan unutarinja³¹ Otažbene³² Svoje Milosti.

Nijedan dakle ima biti³³ da sa svim gorućtvom sardca svoga ne išće milo-sardje u vrime toliko potribito i zgodno, nijedan ne ima biti, koji se ne uloži < nastojanjem utišiti Božju Pravdu uvridenu, i pokoran ispoviden i pričesćen ne spravi se dobiti ovo priveliko blago od milosti i oproštenja, koja u nadomirenje³⁴ griha dostignuti moć će s pomoću Svetoga Općenoga Velikoga Prošćenja.

U Splitu na 22. Aprila 1826.

●
²⁵ *bezrednosti, eccessi.*

²⁶ *saranjeni, riservati.*

²⁷ *da je još, ancorchè.*

²⁸ *prostarta, effusa.*

²⁹ *posridu pokore, col mezzo della Penitenza.*

³⁰ *neogovoren, inexcusabile.*

³¹ *unutarinja, le viscere.*

³² *Otažbene, della Paterna.*

³³ *nijedan ima biti, nessuno vi sia.*

³⁴ *u nadomirenje, in isconto.*